

Teológia otvorenosti

Sú veci, o ktorých môžeme veľa počuť a čítať, ale až skúsenosť nám dovolí poznať ich na hlbšej úrovni, až vtedy nás zasahujú v jadre našej bytosti. Patrí k nim aj otvorenosť. Otvorenosť ako vedomý postoj, ako odvaha pripustiť v sebe zmenu, ako prejav túžby po naplnení, ktorý sa neraz rodí v skúške, na dne bolestnej samoty a vyčerpania z uzavretosti. Nevzniká ako forma rezignácie, či vykalkulovaná stratégia, ale ako oslobodzujúci prúd a podmanivá miazga života, bez ktorej živoríme.

Každý z nás si pod otvorenosťou predstavuje niečo iné. Každý sa s ňou stretáva trochu inak a niečo iné nás motivuje, keď sa pre ňu rozhodujeme, alebo sa jej vyhýbame. Isté je, že táto odvaha pre vzťah a zmenu, sa nedá nariadiť zvonka. Dá sa pozorovať u druhých a môžeme o nej čítať podnetné texty, ale dozrievať k nej a zápasieť o ňu potrebuje každý sám za seba. Cesta k otvorenosti a skúsenosť s jej pôsobením v osobnom, spoločenskom aj inštitucionálnom živote nás podnietili k napísaniu

**Abrahámov príbeh
zďaleka nie je
len záznamom
o histórii jedného
konkrétneho
človeka.
Je výsledkom
životnej kúsenosti
celých generácií,
ktorá rezonuje
aj v nás.**

týchto riadkov. Chceme o otvorenosti uvažovať jednak z pohľadu pastoraálnej teológie, využitím metódy *vidieť – hodnotiť – konať*, a tiež z biblickej perspektívy, na základe Abrahámovho príbehu.

Vidieť – hodnotiť – konať

V praktickej teológii premýšľame o človeku, spoločenstve a Bohu s potrebným odborným odstupom a zároveň v kontakte so súčasným životom. To pomáha tvoriť teológiu, ktorá je aktuálna, pretože je zakorenená v realite, vychádza z praxe a prítomného kontextu.

Prvým krokom spomenutej metódy je vedomé pozorovanie, vnímanie toho, čo sa deje – vo mne, v spoločenstve, vo svete. Dívam sa bez hodnotenia. Odkladám zvyčajné okuliare a naučené vzorce, nekategorizujem, čo je dobré, čo zlé. Druhým krokom je reflexia – začínam sa pýtať, čo mi

daná situácia zrkadlí o Bohu, o mne, o druhých. Zvažujem, čo ma chce naučiť a kam ma pozýva. Tretím krokom je uplatňovanie v praxi – rozhodnem sa a odpoviem.

Abrahám vykročil do neznáma

Prvá biblická postava, ktorá výrazne stelesňuje otvorenosť, je Abrahám. Keď počuje Pánovu výzvu, aby odišiel *zo svojej krajiny, od svojho príbuzenstva a z domu svojho otca* (Gn 12, 1), bez ďalších otázok odíde. Boh mu nehovorí, kadiaľ má ísť, ani kde presne je cieľ jeho cesty. Ten muž vie len to, že Boh mu krajinu ukáže. Ide do neznáma a cestu si bude musieť hľadať sám. Abrahám odchádza od niečoho aj za niečím. Videli sme, čo má opustiť, ale ďalej nasledujú prisľúbenia toho, čo dostane a čo zatiaľ nemá. Počuje hlas, ktorý ho volá k niečomu väčšiemu a on mu dôveruje.

**Namiesto
rivality
vedieme
dialóg,
namiesto
obáv zo sveta
rastie dôvera,
že cirkev je
jeho
súčasťou.**

Abrahámov príbeh zďaleka nie je len záznamom o histórii jedného konkrétneho človeka. Je výsledkom životnej skúsenosti celých generácií, ktorá rezonuje aj v nás. Môžeme si v nej všimnúť obraz duchovného procesu: *vnímať*, že mi niečo tak chýba, že doterajší spôsob života mi už nestačí (Abrahám má 75 rokov, je bezdetný, neznámy muž na okraji spoločnosti, obklopený modloslužbou). *Zvažovať*, otvoriť sa vnútornému hlasu, ktorý mi ponúka oveľa viac, než teraz mám (dostane deti, bude známy, stane sa požehnaním, získa krajinu a Boh, ktorému uveril, bude jeho potomstvu verný naveky). *Konať*, pripustiť zmenu a ísť jej v ústrety, vykročiť aj mimo vlastnej komfortnej zóny (odísť do neznáma).

Abraháмова otvorenosť predpokladá bdelosť a chce odvahu, ale zahŕňa aj isté rozlišovanie. Zďaleka nejde o pasívne prijatie čoho-

koľvek. Niečo dôležité má opustiť, ale niečo omnoho väčšie začne získavať: Abram sa stane Abrahámom. Bezdetný a neznámy muž obklopený modloslužbou sa stane otcom viery v jedného Boha pre nespočetné generácie a národy. V prítomnej chvíli to znamená, zatvoriť jedny dvere, aby sa potom otvorili druhé, ale až potom – a o to práve ide. To je otvorenosť. Nemôže viesť všetko dopredu, ale dôveruje a to preváži neistotu. Rozhodne sa vykročiť aj do neznáma. Opúšťa tesnú ulitu, aby mohol lietať a nájsť sám seba vo vzťahu k Bohu, a aby o tom priniesol svedectvo, ktoré sa dostalo až k nám.

Je len jedna otvorenosť

Vzťah k Bohu, k druhým ľuďom a k sebe funguje ako spojené nádoby. Osobná otvorenosť sa premieňa do schopnosti vytvárať spoločenstvo, kde nie je potrebné sa skrývať.

V takejto komunite vzniká priestor pre dôveru, dialóg, tvorivosť a aj pre uzdravovanie. Je to proces, ktorý nemožno preskočiť ani nariadiť, musí byť prežitý. Až cez trpezlivé načúvanie sebe a druhým sa mení atmosféra spoločenstva.

Otvorenosť sa nezačína len v priestore ideí, ale predovšetkým v konkrétnych vzťahoch. Tie potom tvoria komunitu, ktorá sa stáva bezpečným miestom pre zraniteľnosť. To znamená – odhaliť aj to, čo nie je hotové, čo je krehké, neisté. V duchovnom živote platí, že len ten, kto sa učí vnímať a prijímať seba samého, dokáže skutočne prijímať aj druhých.

Riziko, dôvera a hranice

Otvorenosť väčšinou prináša aj isté riziko. Kým uzavretosť ponúka ilúziu bezpečia a kontroly, otvorenosť pozýva do priestoru neistoty. Práve tam však vzniká možnosť rásť. Vzdať sa

**Táto otvorenosť
nie je slabosťou,
ale silou, aj
v synodálnej
skúsenosti
– pretože sa
zakladá
na dôvere,
že Duch pôsobí
aj v neistote.**

potreby mať všetko pod kontrolou je duchovný krok, ktorý sa nedá urobiť bez dôvery.

Či sa dívame na Abraháma a Izraelitov na púšti, alebo na Máriu s Jozefom a na Pavla, ich putovania ukazujú, že cesta viery je prehlbovaním jedinej istoty tým, že opúšťame dovtedajšie istoty. Je to dynamický proces, v ktorom sa učíme odovzdávať sa Bohu. Každý krok vpred predpokladá, že pustíme to staré, čo už neslúži. Orezávaný vinič prináša lepšie plody.

Otvorenosť je vyjadrením dôvery, že Boh je prítomný v tom, čo je pre nás ešte nezrozumiteľné. Aj keď nie sme pripravení na to, čo príde a nemáme to pod kontrolou, môžeme sa odovzdať tomu, čo prichádza. Zároveň ale otvorenosť má aj hranice – poznať vlastnú identitu, schopnosť rozlišovať, čomu (novému) sa otvorím a čo (staré) si zachovám. Táto rovnováha je znakom duchovnej zrelosti.

Uvedenie do praxe

Proces otvorenosti nie je iba osobný a komunitný, ale aj inštitucionálny. Na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity, kde obaja pôsobíme, sa v posledných rokoch otvorenosť stáva čoraz viditeľnejším princípom. Namiesto rivality vedieme dialóg, namiesto obáv zo sveta rastie dôvera, že cirkev je jeho súčasťou.

Užšia spolupráca s rehoľami, vzdelávací program o židovsko-kresťanských vzťahoch *Otvárame dvere*, medzináboženské diskusie s reprezentantmi judaizmu a islamu, interdisciplinárne výskumné projekty – to všetko ukazuje, že otvorenosť prináša ovocie. Nie ako strategická taktika, ale ako výsledok osobného a spoločného dozrievania.

Aj táto otvorenosť má isté hranice. Je zakorenená v kresťanskej identite a na nej tvorivo stavia. Vďaka tomu môže prehodnocovať a niečo opustiť, aby mohla nájsť niečo nové, väčšie a lepšie. Tak nájdeme odvahu stavať mosty aj tam, kde predtým stáli múry.

Záver

Krízy, ktorými ako jednotlivci i spoločnosť prechádzame, nie sú len ohrozením, sú aj príležitosťou rásť, a to práve vďaka otvorenosti. Tá sa netýka iba jednej oblasti – vzťahov a osobného života, teologického zmýšľania, či inštitucionálneho nastavenia. Je to jedna otvorenosť, ktorá má mnoho tvárí: spolupráca, dialóg, úprimnosť, zraniteľnosť, dôvera, odvaha, ochota niečo pustiť a niečo prijať.

Táto otvorenosť nie je slabosťou, ale silou, aj v synodálnej skúsenosti – pretože sa zakladá na dôvere, že Duch pôsobí aj v neistote. Znamená to kráčať s vedomím, že nepoznáme všetky odpovede, ale dôverujeme. Nemusíme čakať na pokojné časy, otvorenosť môžeme žiť aj v búrke.

■ LUCIA HIDVÉGHYOVÁ, JOZEF ŽUFFA

